

■ Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν (30ῆ Ἰανουαρίου)

Ὁ Ὁσιος Νεῖλος ἐπιπλήττει τὸν Αὐτοκράτορα*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ 407 μ.Χ.

Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ἦταν ὁ Ἀρκάδιος (395-408) καὶ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος († 407). Ὁ τρίτος στὴν ἱστορία μας, ποὺ στὴν περίπτωσή μας ἔχει τὸν πρῶτο λόγο, εἶναι ὁ ὀσιος Νεῖλος Ἀγκύρας († περίπου τὸ 430).

Ὁ Ὁσιος εἶναι γνωστὸς περισσότερο ἀπὸ τὰ κείμενά του παρὰ ἀπὸ τὸ βίο του, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔχουμε ἐλάχιστες πληροφορίες. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι πέντε αἰῶνες μετὰ τὴν ἐκδημία του μίλησε μὲ ἀκρίβεια γιὰ πρώτη φορά ὁ χρονογράφος Γεώργιος ὁ Μοναχός, ποὺ ἔγραψε στὴν ἐποχὴ τοῦ Μιχαὴλ Γ' (842-867) τὸ *Χρονικὸ Σύντομο ἐκ Διαφόρων Χρονογράφων τε καὶ Ἐξηγητῶν*.

Ἀπὸ τὸν ἴδιο χρονογράφο ἔχουμε καὶ τὴν πληροφορία ὅτι ὁ Ὁσιος εἶχε γνωρίσει καὶ θαυμάσει τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο καὶ εἶχε ἀκούσει διδασκαλίες του.

Ὁ ὀσιος Νεῖλος πάντως πρέπει νὰ ἦταν γνωστὸς στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ μάλιστα πρέπει νὰ σχετιζόταν μὲ ὑψηλές προσωπικότητες πρὶν ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Ἀγκυρα, στὴν περιοχὴ τῆς ὁποίας συγκρότησε ἡ παρέλαβε Μοναστήρι.

Ἀνάμεσα στὶς σημαντικὲς γνωριμίες του ἦταν καὶ αὐτὴ τοῦ στρατηγοῦ Γαῖνᾶ, Γότθου στὴ φυλὴ καὶ

ἀρειανοῦ στὸ δόγμα, ποὺ ἔδρασε στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸ 392 μέχρι τὸ θάνατό του, τὸ 401.

“Οταν ὁ ὄσιος Νεῖλος ἀνέλαβε τὴ Μονὴ στὴν περιοχὴ τῆς Ἁγκυρας, ἔλαβε ἀπὸ τὸ στρατηγὸ ὀκτὼ ἐπιστολὲς πάνω σὲ δογματικά θέματα. Οἱ ἐπιστολὲς δὲ σώζονται, ὑπάρχουν ὁμως οἱ ἀπαντήσεις ποὺ ἔστειλε ὁ Ὅσιος.

Ἄλλη σημαντικὴ γνωριμία του ἦταν μὲ τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιο (395-408). Τὴ συμπεραίνουμε ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρκαδίου ποὺ ἔστειλε στὸν Ὅσιο μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς του ἦταν νὰ ζητήσει ἀπὸ τὸν Ὅσιο νὰ συντρέξει μὲ τὶς προσευχὲς του γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἢ πρωτεύουσα ἀπὸ τοὺς «*πυκνότατους σεισμοὺς*» καὶ ἀπὸ τὸ ἐπερχόμενο «*αἰθέριο πῦρ*», ποὺ παρακολουθεῖ συνήθως τὸ σεισμό.

Ὑπενθυμίζουμε, ὅτι στὴν πρώτη ἐξορία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἶχε συμβεῖ «*θραῦσις*», ὅπως διατυπώθηκε, στὸν κοιτῶνα τῆς βασίλισσας, δηλαδὴ ἓνα εἶδος τοπικοῦ σεισμοῦ, ποὺ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἀνακληθεῖ ὁ ἀρχιεπίσκοπος στὴν Κωνσταντινούπολη.

Στὴν ἐπόμενη καὶ τελευταία ἐξορία τοῦ ἱεροῦ Πατέρα δὲν σημείωσε κανένας ἱστοριογράφος τὸ συμβᾶν τῶν γενικῶν σεισμῶν, διασώθηκε ὁμως τὸ γεγονός ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Ὅσιο. Ὡστόσο τὸ γεγονός αὐτῶν τῶν νέων σεισμῶν δὲ συντέλεσε καὶ πάλι στὴν ἀνάκληση τοῦ ἀρχιεπισκόπου.

Προφανῶς γι’ αὐτὸ ὁ ὄσιος Νεῖλος ὄχι μόνον ἀρνήθηκε νὰ «*συντρέξει*», σύμφωνα μὲ τὴν παράκληση τοῦ αὐτοκράτορα, ἀλλὰ ἀντίθετα διατύπωσε τὴν ἄποψη ὅτι ἡ πρόταση-πρόκληση γιὰ συνδρομὴ ἦταν ἀσύμβατη μὲ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβαιναν ἐναντίον τοῦ ἀρχιεπισκόπου.

Σὲ ἐπόμενη ὀλιγόλογη ἐπιστολὴ τοῦ Νεῖλου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπιρρίπτει τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἐξορία τοῦ Χρυσοστόμου ὄχι μόνον στοὺς ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ στὸν ἴδιο τὸν Ἀρκάδιο.

Παραθέτουμε τὶς δύο ἐπιστολές, γιὰτὶ εἶναι πρὸς εὐγλωττες ἀπὸ ὅποιαδήποτε περιγραφή.

* * *

[Α'] Ἀρκαδίῳ Βασιλεῖ

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δεῖς τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς Κων-

σταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς συχνοὺς σεισμοὺς καὶ ἀπὸ τὸν ἔρχομὸ τῆς πυρκαγιᾶς, ὅταν ἔγιναν ἐκεῖ μύρια ἀτοπήματα καὶ ἡ κακία κυκλοφορεῖ σὰν νόμισμα μαζὶ μὲ πολὺ θράσος, ἐξαιτίας τῆς ἐξορίας τοῦ στύλου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ φωτὸς τῆς ἀλήθειας, τῆς σάλπιγγας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἰωάννη τοῦ μακαριοτάτου ἐπισκόπου; Πῶς μὲ προτρέπεις νὰ δώσω εὐχὴ ὅταν σαλεύει ἡ πόλις ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ περιμένει ἀπὸ μέρα σὲ μέρα νὰ κατέβει φωτιὰ ἀπὸ ἄνω, ἐνῶ ἐμένα μὲ κατακαίει ἡ φωτιὰ τῆς ἀθυμίας καὶ διασαλεύονται οἱ λογισμοί μου καὶ διασπᾶται ὁ νοῦς ἐξαιτίας τῆς ὑπερβολῆς τῶν παράνομων πραγμάτων ποὺ συμβαίνουν στοὺς τωρινοὺς χρόνους στὸ Βυζάντιο ¹;

* * *

[Β'] Ἀρκαδίῳ Βασιλεῖ

Τὸν Ἰωάννη τὸ μεγάλο φωστήρα τῆς οἰκουμένης καὶ πρόεδρο τῆς «Βυζαντίδος» τὸν ἔστειλες χωρὶς λόγο στὴν ἐξορία, ἐπειδὴ ἀφέθηκες νὰ παραπλανηθεῖς ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους, ποὺ μὲ τὴ μεγάλη τους ἐλαφρότητα στεροῦνται ὑγιοῦς φρονήσεως. Τώρα, ἔχοντας στερήσει τὴν καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἀκέραια καὶ σωστὴ διδασκαλία, μὴν παραμένεις ἀνάληπτος ².

(*) Ἡλία Βουλγαράκη, Καθημερινὲς Ἱστορίες Ἁγίων καὶ Ἀμαρτωλῶν στὸ Βυζάντιο, ἔκδ. Β', «Μαῖστρος», Ἀθήνα 2002, σελ. 27-29.

1. Νεῖλος Ἀγκύρας, Ἐπιστολαί, Β', ΣΞΕ', PG 79, 336A-B.

2. Ὡπ., Γ', ΣΟΘ', PG 79, 521D.